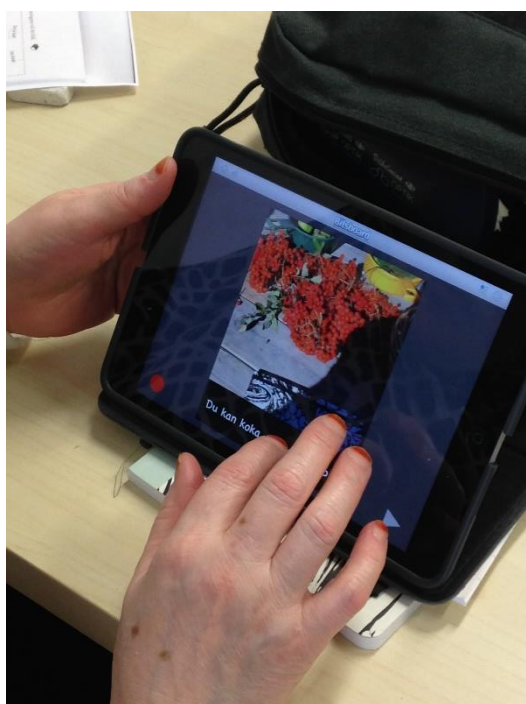

Möjligheter utanför klassrummet

utomhuspedagogik som en metod i SFI-undervisning

"Utmärkt pedagogik som metod i SFT-undervisning." SKOLVERKET 2016. Projektet drivs av NNS och Hermods AB.

Text och metod;

Anna Westerlund, Susanne Jansson, Lotta Andersson på Färsna Naturcentrum, Norrtälje

Kicki Hammarlund, SFI- och IT-pedagog, Hermods AB i Norrtälje

Foto: Susanne Jansson, Lotta Andersson, Anna Westerlund och Kicki Hammarlund

Film och redigering: Kicki Hammarlund

Häftet är en del i projekt *Utomhuspedagogik som en metod i SFI-undervisning* som stöddes 2016 av SKOLVERKET genom statsbidrag 2016.

Innehåll

Möjligheter utanför klassrummet.....	1
Förord	7
Projekt och samarbetsparter	8
Sammanfattning av projekt	8
Hermods AB	8
www.hermods.se	8
Norrtälje Naturvårdsstiftelse	8
Visioner och framtidsbilder	9
.....	10
svenska för invandrare.....	10
Målgrupp och deltagare, samt elevsyn	12
Ledarskap.....	13
Metod och arbetssätt.....	15
A. Förberedelsefasen	16
B. Praktiska upplevelser/aktiviteter i skiftande lärmiljöer.....	17
C. Bearbetningsfasen	18
D.Redovisningsfasen	19
Material, läromedel, hjälpmedel och utrustning	20
Lärmiljöer.....	21
Färsna gård	22
Odlingsbäddarna	23
Eldstaden och uteköket.....	23
Åkern.....	24
Växthus	24
Naturmiljöer	25
Kulturmiljöer	25
Klassrummet.....	26
Digitala klassrummet	26
Utomhuspedagogikens och naturens positiva effekter för hela människan	27
Lärprocess	28
A.Förberedelsefasen	28
B.Praktiskt arbete i skiftande lärmiljöer.....	28
Metodexempel 1 Elden	29
Metodexempel 2 Odling	30
Metodexempel 3 Brödbakning	33
Metodexempel 4 Bärplockning.....	35
Metodexempel 5 Blåbärssylt	37

Metodexempel 6	Äppelmos.....	39
Metodexempel 7	Naturslöjd.....	41
Metodexempel 8	Mat i skogen	43
Metodexempel 9	Mat i trädgården	45
Metodexempel 10	Färger.....	47
Metodexempel 11	Naturguidning	49
B3. Redovisning, reflektion i grupp		52
C. Bearbetning i klassrummet och hemma		52
Tala.....		53
Skriva		53
Läsa		53
Lyssna.....		53
D. Redovisningsfasen		53
Erfarenheter och utvärdering från elever, SFI-lärare, naturskolepedagoger och volontärer		54
Litteratur och länkar vi haft nytta av.....		56

*”Hur få en krökt rygg rak? En skygg blick fast. Hur förvandlas ensamhet till flersamhet?
Ohälsa till hälsa? Hur blir jag som onyttig nyttig? Hur transformera känslan värdelös till
värdefull?*

*Hur förvandla låg självkänsla till solitt självförtroende? Hur vända svag position till
föredöme?*

Sysslöshet till arbetsgemenskap. Osäkerhet och ängslan till säkerhet och trygghet.

*Maktlöshet till delaktighet. Hur omvandla försörjningsstöd till lön? Förändra stort
medicinbehov till litet?*

*Hur avbryta långa sjukskrivningar? Hur locka fram människans talanger? Förmågor och
lust.*

Hur få sorgsna ögon glada?

Yalla Trappan visar vägen. Här görs näringsrika smoothies av finord som;

medbestämmande

delaktighet

mångfald

integration

arbetsgemenskap

Smoothien toppas med delikata löften som drömmar och entreprenörskap.”

Susanna Alakoski, författare krönikör och dramatiker.

Denna fantastiska formulering har Susanna Alakoski skrivit i förordet till *Yalla Trappa*, så gjorde vi¹. En text att läsa om och om igen för oss alla som vill bidra till ett hållbarare samhälle där vi tillsammans blir rikare av mångfald.

¹ Merker-Siesjö Christina, *Yalla trappan, så gjorde vi- modell för arbetsintegrerande sociala företag utifrån Yalla Trappans erfarenheter*, KIRA förlag 2014

Förord

- Vilket drömprojekt det varit för oss!

Inte kunde vi ana att vi skulle få vara med om så många positiva och högkvalitativa undervisningssituationer. Jag tänker främst på lärande för hela människan och med hela människan. Peter Gärdenfors (professor i kognitionsvetenskap vid Lunds universitet) menar att det bästa lärandet uppnår vi när vi ser meningsfulla sammanhang. Det tror vi också i detta projekt. Att utgå från praktiskt arbete i autentiska miljöer där vi alla är en del i ett sammanhang och människors erfarenheter och kunskaper synliggörs på ett mångfacetterat sätt. Innehållet i hans bok *Lusten att förstå*² känns mycket aktuell för undervisning och speciellt elever i projektets prioriterade målgrupp; elever med mycket kort skolbakgrund eller ingen skolbakgrund. Vi måste testa nya vägar och ha en varierad undervisning som passar den enskilda eleven. Det är en stor utmaning för pedagoger, men här är utomhuspedagogiken naturligt en varierad undervisning med flera ingångar i lärandet som bör nyttjas som resurs. Se modell sidan 16-19.

Ja, vilken utmaning vi står inför i stora delar av världen när så många människor är på flykt eller flyttar till ett annat land av annan orsak. Men det innebär ju också så stora möjligheter! Hur ska en positiv integration ske? Hur ska vi hitta metoder för språkinläring som passar alla med utgångspunkt i dem själva? Vi har så olika kunskaper, förutsättningar och en del av oss har inte ett eget skriftspråk i bagaget. Lärandet måste ske på olika sätt. Hur ska vi kunna ta tillvara på alla dessa skiftande kunskaper, olika förmågor och erfarenheter dessa människor bär på och hur ska vi lära av varandra?

SFI i Norrtälje har drivits av Utbildningsborgen tidigare, men nu av Hermods AB. Norrtälje Naturvårdsstiftelses pedagogiska verksamhet, Färsna Naturcentrum, har haft flera olika projekt ihop med skolan för att visa på utomhuspedagogik som metod med naturen och verkligheten som en kompletterande lärmiljö till fysiska klassrum och digitala klassrum. 2016 har vi verkligen fått chansen att samarbeta för att utveckla metoder tack vare stöd av Skolverket. Kriterierna för statsbidraget är ökad flexibilitet och ökad individanpassning, vilket ska ge ökad kvalitet på undervisningen. Det har verkligen genomstrukturerats hösten, men det ord som ligger närmast mig är MÖTEN. Tack för alla möten med er elever! Det är ni som är medskapare av detta projekt och vårt mål är att ni ska vara det av er utbildning, er framtid och en självklar del av Norrtälje kommun och Sverige! Genom att utgå från oss själva, vår historia och bakgrund, odling, naturupplevelser, matlagning, måltider och möten kring elden har dessa meningsskapande situationer givet språkutvecklingen liv. De autentiska miljöerna med det sinnliga lärandet, gör att många elever vågar utmana sig själva språkligt. Gemenskapen, elevens delaktighet, medvetet ledarskap och de många skratten gör läroprocesserna gynnsamma! Här vill vi presentera vårt arbete som gjorts tillsammans med elever (främst A-elever), SFI-läraren och IT-pedagogen Kicki Hammarlund, övriga SFI-lärare och rektor på Hermods AB i Norrtälje, naturskolepedagogerna på Färsna Naturcentrum och våra ovärderliga volontärer. Tanken med detta häfte är att inspirera fler SFI-anordnare i Sverige att ta klivet ut och att gärna samarbeta med organisationer och volontärer för att möjliggöra en mer flexibel och individanpassad undervisning.

Anna Westerlund, projektledare Färsna Naturcentrum
Norrtälje Naturvårdsstiftelse
anna@naturvardsstiftelse.se

Till läsaren

För att kunna tillgodogöra sig detta häfte på bästa sätt krävs uppkoppling till internet. Då kan man följa alla länkar och se filmer, dokument och arbetsblad som är kopplade till metoden. Filmerna som SFI-lärare Kicki Hammarlund gjort är underbara! <https://sfinorrtalje.wordpress.com/farsna/>

Vi använder QR-koder i häftet, då det är en del av undervisningen. Därför bör du ha tillgång till en QR-läsare. Ladda ner app QR-reader i din smarta telefon eller surfplatta.

Ladda även ner appen Bitsbord och sök efter katalogen Färsna. Detta är ett av våra digitala läromedel.

² Gärdenfors, Peter. *Lusten att förstå- om lärande på människans villkor*, Natur & Kultur, 2010

Projekt och samarbetsparter

Sammanfattning av projekt

Hermods AB i Norrtälje har tillsammans med Norrtälje Naturvårdsstiftelse fått statsbidrag från Skolverket för att metodutveckla utbildning i svenska för invandrare 2016. Projektet *Utomhuspedagogik som metod i SFI-undervisning* har främst bedrivits i Färsna gårds trädgård, i odlingarna, i gårdens naturmiljö, men även i ordinarie klassrum och i det digitala klassrummet dygnet runt. Färsna Naturcentrums (Norrtälje Naturvårdsstiftelses pedagogiska verksamhet) pedagoger har i samarbete med skolans ordinarie lärare bedrivit undervisning ute och inne. Skolverkets kriterier för stödet är ökad flexibilitet och ökad individanpassning, vilket ska ge ökad kvalitet på undervisningen.

Prioriterad målgrupp är elever med kort skolbakgrund, alternativt elever som har en lärstil som kräver att teori och praktik samspelar för att på detta sätt nå målen i kursplanen. Genom utomhuspedagogik har delar av SFI-undervisningen bedrivits genom odling, matlagning över öppen eld och genom naturupplevelser, där språkutveckling står i fokus. Hos den prioriterade målgruppen har många elever goda kunskaper i dessa områden och förmågor synliggörs, vilket bygger självkänsla. Detta är ett utmärkt utgångsläge där lärandet kan bli mycket gynnsamt. Genom sinnliga upplevelser och erfarenheter ska eleverna träna sin förmåga att tala, lyssna, läsa och skriva det svenska språket, och i de autentiska miljöerna blir det meningsbärande att lära svenska för att kommunicera med andra. I naturen och odlingen kan en identifikation ske med det nya landet, men även självklart med sitt hemland. Tillsammans ska eleverna och pedagogerna utveckla metoder, där målet är att utomhuspedagogik ska bli en del av ordinarie SFI-undervisning, med syfte att öka flexibiliteten och individanpassningen för hög kvalitet på undervisningen.

Lärilmiljöerna har genom projektet vidgats och flexibiliteten består således även i att växelverkan mellan lärande inne och ute möjliggörs, teori och praktik vävs samman och det praktiska arbetet bearbetas inne i skolan. Digitala verktyg är här ett självklart hjälpmedel, som ett led i hög måluppfyllelse. Statsbidraget innefattar ersättning till Färsna Naturcentrums pedagoger för undervisning, läromedel, fortbildning för bägge verksamheternas personal, produktion av enkelt läromedel/handledning, samt inköp av digitala verktyg till Hermods AB i Norrtälje.

2012 genomförde Norrtälje Naturvårdsstiftelse ett framgångsrikt pilotprojekt *Handens gemensamma kraft* med SFI-elever som målgrupp, som finansierades av Roslagens Sparbanks Stiftelser. Projektets tid är 160501-161231, men utfallet är så bra så nu arbetar vi för att hitta långsiktiga lösningar med samma metod.

Hermods AB

Hermods AB grundades 1898 och är ett av Sveriges äldsta utbildningsföretag. De har yrkeshögskolor, gymnasieskolor, vuxenutbildningar och SFI. De ger individuellt stöd för att hitta rätt arbete, ger nya svenskar introduktion i samhället och stödjer personer som behöver rehabilitering. Hermods ingår i AcadeMedia, norra Europas största utbildningsföretag, som vill skapa en bättre framtid genom utbildning med hög kvalitet, goda resultat och nytänkande. Hermods AB driver SFI i Norrtälje. 2016 är det ca 200 elever inskrivna i SFI-utbildning.

www.hermods.se

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Norrtälje Naturvårdsstiftelse är en stiftelse som inrättades av Norrtälje kommunfullmäktige 1989. Stiftelsens syfte är att

- ta tillvara och stärka allmänhetens intresse för miljö- och naturvårdsfrågor.
- informera om Roslagens natur, miljövärd och de ekologiska sambanden.
- bevara och skydda miljö- och naturvårdsvärden av stort allmänt intresse.
- förvalta naturreservat, naturvårdsområden och övriga naturvärden. ’

Norrtälje Naturvårdsstiftelse består av tre verksamhetsdelar. Stiftelsen förvaltar Färsna gård åt Norrtälje kommun, arbetar med naturvård och bedriver pedagogiska verksamhet. Denna pedagogiska verksamhet heter Färsna Naturcentrum. På Färsna gård i Norrtälje och vid skolor erbjuder Naturcentrum aktiviteter i naturen under ledning av erfarna naturskolepedagoger. Vi är en resurs, inspiratör och kunskapshöjare för skola, förskola, kommun, vård, företag, äldreomsorg och kommun – utomhuspedagogik är vår metod och naturen, trädgården är vår arena. Färsna Naturcentrum driver projekt kopplade till pedagogik, folkhälsa, hållbar utveckling och integration.

www.naturvardsstiftelse.se

www.farsnanaturcentrum.se

Visioner och framtidsbilder

Många av oss i och utanför skolan funderar kring hur vi gör skolan mer tillgänglig och en plats för varje enskild elev. Detta gäller alla nivåer i utbildningssystemet. Vårt mål är att vi ska hitta gynnsamma metoder för SFI-undervisning och att utomhuspedagogik ska vara en långsiktig metod där lärande sker ute och inne i växelverkan för ökad måloppfyllelse. Visionen är också att pedagoger och elever ska se hur digitala verktyg är en enorm resurs i lärandet, där teori och praktik kopplas samman för ökad förståelse. Det digitala klassrummet är tillgängligt dygnet runt.

-Tänk om Färsna Naturcentrums naturskolepedagoger och våra fantastiska lärmiljöer ute kan vara ett ordinarie komplement till SFI i Norrtälje för de elever vars lärande och hälsa gynnas av detta! Här kan utbildningen vara flexibel och individanpassad. Liknande samarbeten finns runt om i Sverige och visionen är att fler och fler samarbeten växer fram för att vara ett led i positiv samhällsutveckling.

Vår vision är att skapa mer tillgängliga lärmiljöer, material/läromedel och metoder för att fler elevers lärprocesser ska gynnas. De gröna miljöerna och utomhuspedagogikens vinster ska göra att eleverna mår bättre fysiskt och psykiskt och att vi mer kan se ett lärande för hela människan. Mötet med naturen, friluftslivet och verkligheten på sina egna villkor i tryggt ledarskap är också en målbild för att fler människor ska se naturen som en resurs i olika avseende. Möten med volontärer ökar möjligheten att tala svenska och ger deltagarna ett större kontaktnät.

Visionen är att alla ska känna att vi är en tillgång för varandra oberoende av bakgrund, etnicitet, kön, utbildning och socioekonomiska förhållande, där vi möter varandra med respekt, nyfikenhet, hjälpsamhet och höga förväntningar.

Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare

Inom utbildning i svenska för invandrare tillämpas från och med 1 juli 2012 en reviderad kursplan som fastställts i förordningen (SKOLFS 2012:13) om kursplan för utbildning i svenska för invandare och som inkluderar kunskapskraven för kurserna A-D. Bestämmelser för utbildning i svenska för invandrare finns förutom i kursplanen, även i skollagen, vuxenutbildningsförordningen och läroplan för vuxenutbildningen. Alla styrdokument finns att tillgå på Skolverkets hemsida

www.skolverket.se

I kursplanen står bland annat:

Utbildningens syfte

Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. En elev med ett annat modersmål än svenska ska inom utbildningen få lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk. Utbildningen ska ge språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv. Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. En elev som inte är funktionellt litterat eller har ett annat skriftsystem än det latinska alfabetet ska få läs- och skrivundervisning inom ramen för utbildningen. Utbildningen ska rikta sig till personer som har olika erfarenheter, livssituation, kunskaper och studiemål. Utbildningen ska planeras och utformas tillsammans med eleven och anpassas till elevens intressen, erfarenheter, allsidiga kunskaper och långsiktiga mål. Utbildningen ska, med utgångspunkt från individens behov, kunna kombineras med förvärvsarbete eller andra aktiviteter, t.ex. arbetslivsorientering, validering, praktik eller annan utbildning. Den måste därför utformas så flexibelt när det gäller tid, plats, innehåll och arbetsformer att det är möjligt för eleven att delta i undervisningen.

Utbildningens mål och karaktär

Målet för den kommunala vuxenutbildningen i svenska för invandrare (SFI) är att eleven ska utveckla

- *sin förmåga att läsa och skriva svenska,*
- *sin förmåga att tala, samtala, läsa, lyssna och förstå svenska i olika sammanhang,*
- *ett gott uttal,*
- *sin förmåga att använda relevanta hjälpmedel,*
- *sin förmåga att anpassa språket till olika mottagare och situationer,*
- *insikter i hur man lär sig språk, och*
- *inlärnings- och kommunikationsstrategier för sin fortsatta språkutveckling*

Utomhuspedagogik har en varierad form (läs vidare på sidan 17-20) , vilket gör att många elevers lärostil tillgodoses. I läroplanen poängteras att SFI-utbildningen ska karaktäriseras av att eleven utvecklar en kommunikativ språkförmåga. Vi kan vidare läsa att:

”Eleven ska utveckla sin interkulturella kompetens genom att reflektera över sin egen kulturella erfarenhet och jämföra dem med företeelser i vardags-, samhälls- och arbetsliv i Sverige. Inom SFI ska eleven utveckla sin kompetens att använda olika digitala verktyg och hjälpmedel för information, kommunikation och lärande”.

Här ser vi en av utomhuspedagogikens stora finesser. I praktiken kan eleverna känna identifikation med sin egen kultur och tradition och vilja dela med sig av sina kunskaper och erfarenheter till andra. I de autentiska miljöerna kring elden, i matlagningen och i odlingen hittar många elever ett lärande som berör och de vill kommunicera med varandra, - svenska är vårt gemensamma språk och här kompletterar praktiken språket för ökad förståelse.

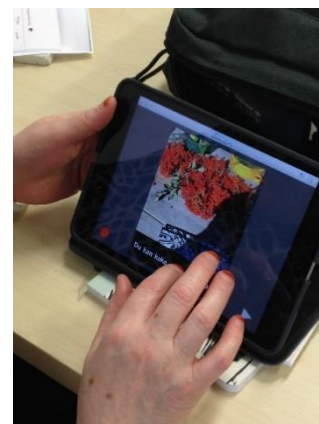
Genom att elever och pedagoger dokumenterar våra aktiviteter och undervisning i det praktiska arbetet, finns sedan underlag för bearbetningsfasen i skolan och hemma. Det görs både med penna och papper, men även med Ipads. Bilderna/filmerna används som stöd för att skriva, tala, lyssna och läsa. Genom detta höjs eleverna kompetens att använda digitala verktyg som ett led i lärandet, vilket är helt i enlighet med styrdokumentet. Detta är också en av EU:s nyckelkompetenser:

1. Kommunikation på modersmålet
2. Kommunikation på främmande språk.
3. Matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk förmåga
4. Digital kompetens
5. Lära att lära
6. Social och medborgerlig kompetens
7. Initiativförmåga och företaganda
8. Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer

I Skolverkets rapport *EU:s nyckelkompetenser*³ beskriver Sven-Eric Liedman den kombination av kunskap, färdigheter och förhållningssätt varje människa behöver för att till fullo kunna fungera och delta i samhälls- och arbetslivet. I inledningen skriver Liedman: *"Bilderna är anslående: det goda och framgångsrika livet är som en byggnad skyddad med mångdubbla lås. EU har givit rekommendationer om vilken nyckelknippa som unionens medborgare behöver för att kunna ta sig in i byggnaden"*

Ja, det är omfattande kompetenser och många av projektets prioriterade målgrupp har nycklarna på väldigt långt håll. De kommer från samhällen och kulturer där helt andra nycklar varit gångbara. Nu gäller det att de ska få använda sina nycklar för att komma in i vårt samhälle. Vi måste vara lyhörda och ha metoder som bygger på allas delaktighet. Vi är många som måste hjälpas åt. Det fina är ju att vi får in så mycket nya influenser och idéer som vi måste ta till vara på, på bästa sätt.

<http://www.youtube.com/watch?v=sj0Xw6Zs1mQ>

Målgrupp och deltagare, samt elevsyn

Projektets prioriterade målgrupp har varit elever med ingen eller kort skolbakgrund (A-elever på SFI), men vi anser att utomhuspedagogik är en resurs i hela SFI-undervisningen. Metoden gynnar alla elevers lärande, integration, mångfald och folkhälsa.

Vår intention är att alla elever kan lära och att de har så mycket kunskaper, förmågor och erfarenheter som ska vara utgångspunkten. Frågan är bara HUR? En del av de elever som går på SFI-undervisning står inför enorma utmaningar då de ska lära ett nytt språk i hög ålder och en del är analfabeter. Vi måste ha en varierad undervisning och många av dessa elever har behov av sinnligt lärande där hjärnan och kroppen samspelar. Att arbeta i lilla gruppen är också gynnsamt för att eleven ska vara mer delaktig och att adekvat feedback från pedagogen ska kunna föra lärprocesser framåt. Franker⁴ talar om två alfabetiseringsmodeller, en begränsande (utifrån ett bristperspektiv) och ett utvidgat (ett resursperspektiv). För oss är det utvidgade perspektivet självklart. Vad kan denna människa? Vem är han/hon? Hur lär han/hon bäst? Vilka är nycklarna in till alla förmågor, kunskaper så att han/hon kan öka sin självkänsla och ur detta ska en gynnsam språkutveckling ske. Men vi behöver ge rätt stöd, rätt förutsättningar och en känsla över att ALLA KAN.

Metoden som speglas i detta häfte är främst för den prioriterade målgruppen, men vi har nu erfarenhet av att utomhuspedagogik är en metod som kan användas långsiktig för alla nivåer på SFI. Det stärker självkänslan, gruppgemenskapen, gynnar klassrumsklimatet och det är hälsofrämjande. På sidan 31 (översta QR-koden) kan man se en länk på en redovisning som visar på hur elever kan använda praktiska upplevelser som ett redskap att träna muntlig förmåga inne i klassrummet och redovisa för klassen eller andra klasser. Upplevelserna kan också bearbetas skriftligt och genom att läsa. Det exemplet visar elever från C- och D- klasser. Bearbetningsfasen kan alltså individanpassas och passar även elever med lång utbildning i sitt hemland och goda kunskaper i svenska språket. De autentiska miljöerna stimulerar även ett rikt språkbruk.

³ Liedman, Sven-Eric, *Nycklar till ett framgångsrikt liv? - om EU:s nyckelkompetenser*, SKOLV ERKET, 2008

⁴ Franker, Quirin. *Att utveckla litteracitet i vuxen ålder - alfabetisering i en flerspråkig kontext*, Studentlitteratur, Lund 20014

Ledarskap

Det medvetna ledarskapet är A och O. Ja, vad innebär det då? Det är såklart en definition och mycket forskning pågår just nu. Hur blir vi så bra pedagoger som möjligt? Vi tänker att det handlar om att hela tiden reflektera kring ledarskapet. Att som lärare vilja bli lite skickligare för var dag. Kan jag göra annorlunda för att eleven ska nå målen? Hur organiserar jag undervisningen så den genomsyras av elevens delaktighet och tidigare kunskaper? Omvärldsbevakning och delta i nätverk kontinuerligt- vad ska jag bevara och vad vill jag utveckla?

Målet med uppgiften, uppdraget eller undersökningen ska vara tydligt för deltagaren. Just i detta fall är språkträning målet i hela SFI-undervisningen, men också att bygga självkänsla och främja folkhälsa. Utgångspunkten ska vara lyhördhet inför deltagarens tidigare erfarenheter och kunskaper. Ute i skiftande situationer är det lätt att komma i god interaktion. Miljön är ofta avdramatiserande och tillåtande. Deltagarna kan arbeta i smågrupper nära varandra utan att störa varandra och pedagogen kan rotera mellan grupperna och få tid till samtal. Tillsammans med pedagogen ska eleverna göra erfarenheter och reflektera. Genom skiftande aktiviteter i utemiljön kan en tillåtande miljö skapas. Deltagare som har behov av att röra sig eller kanske talar högt, begränsas mindre än i traditionell klassrumsmiljö eller inomhusmiljö. Blyga och försiktiga elever gynnas även ofta i lilla gruppen och utemiljön. Gruppen är central i utomhuspedagogiken och gemenskap byggs kontinuerligt. Ett exempel är eldens förmåga att skapa samhörighet och gruppkänsla.

Deltagarens kunskaper, erfarenheter och förmågor ska vara utgångspunkten i aktiviteten. Det krävs därför ett medvetet ledarskap att organisera undervisningen efter dessa premisser. Genomgångar, undervisning, analys, utvärdering och reflektion sker i cirkel- det är ett sätt att organisera sig så att det skapas goda förutsättningar för

lärprocesser där elever är en tillgång för varandra, men även att pedagoger och elever lär tillsammans. Det är ett verktyg för att arbeta för demokratiska processer.

Hur får vi fler elever att lyckas och nå sina mål? Ledarskapet är centralt i lärandet. Pedagogens roll har stor betydelse för elevens lärande pekar forskning på idag. Hatties studie *Visible learning* menar att det är ledarskapet som verkligen spelar roll.

- *What teachers do matters!*

De framgångsfaktorer som Hattie pekar på i ledarskapet är:

- Komma i god interaktion.
- Vara tydlig med mål och uppgift.
- Lyhörd för vad elevens kunskap, behov och frågor - ge feedback.
- Skapa en tillåtande miljö.
- Skapa en positiv, stödjande relation.

Hattie menar vidare att lärare också bör vara instruktiva, omhändertagande och aktivt och passionerat engagerade i undervisningen och lärandet för att påverka elevers studieprestationer på ett gynnsamt sätt. Läraren behöver vara medveten om vad varje elev kan och vilka behov denne har, för att kunna skapa meningsfulla lärandeupplevelser för eleven. Läraren måste också ha goda ämneskunskaper för att kunna erbjuda meningsfull feedback till eleverna. För att det ska bli en tydlig progression måste läraren vara väl förtrogen med gällande läroplan, kursplaner och betygskriterier. Håkansson och Sundberg poängterar i boken *Utmärkt undervisning- framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*⁵ även att *"Det är vidare viktigt att läraren har tilltro till att alla elever har möjlighet att lära, och att de dessutom har förmåga att handla i enlighet med en sådan övertygelse. Det är också av betydelse att läraren har ett professionellt kunnande med inriktning mot att leda kunskapsarbetet och skapa relationer till eleverna genom varierad undervisningsrepertoar, där ämneskunskaper, didaktiska och sociala kompetenser bildar en integrerad helhet"*.

Läraren gör skillnad! Det medvetna ledarskapet betyder mest för utfallet, utformningen och upplevelsens kvalitet. Det handlar om ett medvetet förhållningssätt och att möta varje människa där den är – det är vår stora utmaning. Autentiska utemiljöer och landskapet är kompletterande verktyg. Våga ta klivet ut och se möjligheterna!

⁵ Sundberg, Håkansson, *Utmärkt undervisning – framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Natur & Kultur 2012

Metod och arbetssätt

"En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att verksamhetens resurser ska fördelas lika mellan eleverna. Hänsyn ska tas till de enskilda elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. "
(Läroplan för Vuxenutbildning 2012)

Genom egen hög delaktighet för deltagaren vill vi engagera, väcka nyfikenhet och inspirera att lära och upptäcka mer. Vi vill ge så många sinnliga upplevelser som möjligt för att beröra. De sinnliga upplevelserna skapar minnen för livet, och skapar förutsättningar till identifikation med sitt hemland. Vi strävar efter att bygga god självkänsla hos deltagarna och i grupp kan vi också klara utmaningar tillsammans. Naturen, djuren, trädgården och friluftslivet är våra verktyg som skapar oanade möjligheter. En ny värld öppnas när man lämnar inomhusmiljöns begränsning och ger sig ut i omgivningen. Det är en fascinerande tanke att människors lärmiljö idag egentligen helt saknar begränsningar inne i klassrum, i autentiska miljöer och i digitala lärmiljöer. Möjligheter att finna kunskap idag och i framtiden är svindlande. Integration handlar också om hur vi tar till vara på allas kunskap och erfarenheter.

Utomhuspedagogik handlar om att lära i autentiska miljöer med alla sinnen, för att beröra, se helhet, väcka nyfikenhet och lust att lära mer. Färsna Naturcentrum, Norrtälje Naturvårdsstiftelses pedagogiska verksamhet, har pedagoger med lärarutbildning och planeringen av undervisningen har skett med skolans ordinarie lärare, samt i enlighet med styrdokumentet (läroplan, kursplaner). Det är främst förberedelsefasen och det praktiska arbetet som skett tillsammans med Färsna Naturcentrum. Bearbetningsfasen har varit individuell och i grupp i klassrummet efteråt.

Rent praktiskt ser metoden ut så att eleverna får veta innan i klassrummet vilka mål de ska arbeta mot. Sedan kommer de didaktiska frågorna Hur? och Var? Vi har startat alla undervisningstillfällen i en ring vilket är en av utomhuspedagogikens organisatoriska former. Det är viktigt för att alla elever ska se och höra varandra, samt att pedagoger och volontärer är en självklarhet i ringen. Det indikerar direkt att vi är med i läroprocessen tillsammans och ingen kan stå utanför om vi ska nå målen. Vid första tillfället med en grupp eller klass gör vi en namnbricka. Detta är mycket viktigt som i ett led att varje elev ska ses för just vem den är. Att tilltala någon med sitt rätta namn är detta led i att bemöta alla med respekt. Pedagoger, volontärer och elever använder namnbrickorna vida alla undervisningstillfällen i samarbetet med Färsna Naturcentrum.

Målet är också att projektets aktiviteter/undervisning och utformning ska planeras tillsammans med eleverna, där vi utgår från behov och förutsättningar. Eleverna arbetar både ute på Färsna gård och inne i skolans lokaler Norrtälje. Dessa fysiska platser är geografiskt närliggande. Friluftsliv, trädgård, odling, matlagning, hantverk och naturen kommer vara våra främsta redskap. Då den prioriterade målgruppens kunskaper i svenska är låga, vill vi utveckla metoder där de får självkänsla i andra förmågor. I skiftande miljöer och i praktiskt arbete kommer elevers olika förmågor synliggöras. Alla ska känna att de är en tillgång i gruppen. När de bli engagerade i praktiska göromål,

kommer det bli meningsbärande att kommunicera i svenska språket. I undervisningen är huvudsyftet att öka elevernas kunskaper i svenska språket främst i förmågor som att tala och lyssna, men läsa och skriva blir även en del i helheten. De ska också utveckla metakognitiva förmågor och därmed hitta strategier för att lära svenska språket, vilket är helt i enlighet med gällande styrdokument och nationella mål.

I det praktiska arbetet har alltid eleverna tillgång till anteckningsmaterial, iPad och portabla whiteboards. I det praktiska arbetet tränar vi svenska språket på ett laborativt sätt. Vilka ord låter lika? Hur böjs verben? Vad heter ordet i singular och plural? Hur är uttalet?

Ivana Eklund skriver i boken *Webbaserad alfabetisering*⁶ att vuxna människor som ska lära sig läsa och skriva måste mötas av respekt och bekräftelse. Ett sådant förhållningssätt till vuxna i baslitteracitet kan sammanfattas i tre centrala punkter (Franker 2007):

- Ömsesidig respekt och levande dialog
- Meningsfullhet och användbarhet
- Allas delaktighet och medansvar

Det är ett klokt förhållningssätt som är överförbart på elever i olika nivåer.

Lärprocessen ska vara så stöttande som möjligt. Mycket av läsandet, produktion av texter, lyssna görs kollektivt. Ivana Eklund skriver: *"I samklang med social och konstruktivistiska lärt teorier ser jag nämligen på läs- och skrivutveckling som något som bäst görs i sociala sammanhang"*⁷

Genom nedanstående struktur blir undervisningsmomenten en självklar del i skolans ordinarie språkundervisning.

Nedan följer de faser som utomhuspedagogikens lärprocesser innehåller:

A. Förberedelsefasen

Pedagogen delger mål och syfte med undervisningen. Individuella mål sätts upp.

Pedagogen förmedlar fakta och information.

Eleven tränar språklig kommunikation genom att lyssna, prata, anteckna och ställa frågor.

Förberedelser.

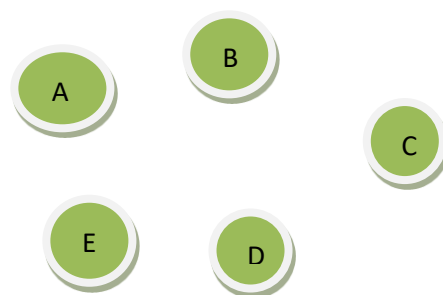
Målen med undervisningen tydliggörs för eleverna. Muntlig genomgång av dagen. Vid lektionernas start kommer vi muntligt att gå igenom vad som ska ske under dagen, samtidigt skriver vi på tavla och elever som har möjlighet antecknar. Här blir det en muntlig fas där läraren undervisar auditivt om dagens tema. Vi samlas i ring för att hela tiden vid genomgångar signalera att metoden bygger på allas deltagande, inflytande, erfarenheter och kunskaper- en gemensam lärprocess framåt som bygger på att ha varje elev i centrum för sitt eget lärande.

⁶ Eklund, Ivana, *Webbaserad alfabetisering*, Natur & Kultur 2016

⁷ Eklund, Ivana, *Webbaserad alfabetisering*, Natur & Kultur 2016

B. Praktiska upplevelser/aktiviteter i skiftande lärmiljöer

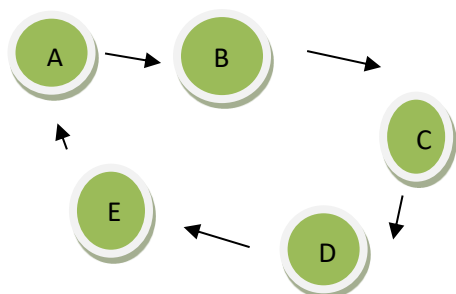
B1. Eleverna arbetar gruppvis, parvis eller enskilt.

Praktiskt arbete i mindre grupper, där olika kunskaper, förmågor och erfarenheter kommer synliggöras. Därefter kommer elever på skiftande sätt få redovisa muntligt vad de gjort. Det kommer ske parvis eller i grupp, för att få variation och utmaning. Detta kan sedan utvecklas för att få progression. Genom att använda iPads som digitalt verktyg ska de dokumentera sina lärprocesser. Här är skriften och bilderna ett självklart stöd, då eleverna tränar sig på att lyssna och för att minnas.

B. Praktiskt upplevelser/arbete i skiftande lärmiljöer

B2. Presentation av gruppernas arbete - vandring från grupp till grupp. Eleverna presenterar vad de gjort, hur de tänkt och vad lärt sig.

Pedagogen leder samtal och reflektion.

Pedagogen avslutar med att ge en muntlig sammanfattning (auditiv struktur) och förbereder vidare aktiviteter.

Lärarna har huvudansvaret för redovisningen, skriver stödord på whiteboard och håller ihop det hela muntligt och skriftligt.

C. Bearbetningsfasen

Vidare arbete i klassrummet eller andra miljöer utifrån elevernas nya erfarenheter, kunskaper och frågor. Läsa, skriva, lyssna, tala och fördjupning.

Reflektion, analys. Formulera sin kunskap.

Eleverna bearbetar utomhusaktiviteter utifrån sina förutsättningar. De kan använda bilder och filmer som stöd för att utveckla det svenska språket och andra kompetenser. Denna fas har en tydlig progression från SFI:s A-D-kurs och elevens arbetar utifrån sina förmågor.

D.Redovisningsfasen

I skolans ordinarie språkundervisning ska sedan eleverna visa andra elever och lärare vad de gjort i praktiken, framförallt muntligt. Genom att bilder lätt kan projiceras på vägg i klassrum med projektor, kan eleverna ha stöd i bilderna då de tränar sin förmåga till muntlig framställning. Bilderna blir också ett stöd för övriga elever då de ska träna sin förmåga att lyssna. Ipads som digitalt verktyg kommer här skapa en länk mellan teori och praktik. Här kan en progression ske i elevernas lärande ju mer de lär sig att skriva, läsa och tala det svenska språket. Redovisningsfasen kan självklart se väldigt olika ut och progression sker utifrån elevernas kunskaper, förmågor och mål.

Ett exempel av en del av redovisningsfasen

<https://www.youtube.com/watch?v=sj0Xw6Zs1mQ>

Tillämpning av nya kunskaper och förmågor.

... och så börjar det om med nya praktiska upplevelser i verkliga miljöer

Material, läromedel, hjälpmedel och utrustning

Utgångspunkten är verkligheten, autentiska miljöer. Vi har använt oss av de verktyg och redskap vi behövt i trädgårdsarbetet och friluftslivet. I matlagningen har vi använt köksredskap, men annars har maten tillretts över öppen eld där vi nyttjat galler, kastrull och Muurikapanna. En del tillredning av mat har även skett på kokplatta och inne i kök.

Alla elever har fått skrivböcker som de använt under undervisningstillfällena utomhus. De har antecknat aktuella ord, fraser och meningar. Dessa böcker har de sedan arbetat vidare med i skolan och på fritiden.

Vi har haft bärbara whiteboards som alla små grupper haft tillgång till i det praktiska arbetet. Här har pedagogerna och volontärerna antecknat de ord och begrepp vi berört. Dessa ord och fraser har även varit underlag för att producera aktuella kataloger i Bitsboard. På detta sätt kan eleverna lära nya ord och fraser genom att läsa, lyssna och skriva. För att se exempel hur vi arbetar på Bitsboard, sök i katalogen på Färsna

IPads har funnits med hela tiden för att dokumentera så att lärprocessen kunnat gå vidare efteråt. Elevernas egna mobiltelefoner har också visat sig vara goda hjälpmedel för att söka nya svenska ord, men även som stöd att kunna uttrycka sig på svenska i de autentiska situationerna. Vi har främst nyttjat appen Bitsboard ute och inne.

I bearbetningsfasen inne i skolan har ovannämnd utrustning även använts, men kompletterats med projektor, appar (tex QR-kod, Bitsboard, filmredigering), egentillverkade arbetsblad och böcker. Nedan finns länkar till exempel hur eleverna inne i klassrummet skrivit gemensam text. Exempel finns även hur de kan öva ord och fraser med utgångspunkt i de utomhuspedagogiska aktiviteterna med Färsna Naturcentrum i trädgård och naturmiljö.

<https://www.youtube.com/watch?v=w0eEoJPz9Zg&feature=youtu.be>

<https://sfinorrtalje.files.wordpress.com/2016/06/facc88rsna-30-aug-3.pdf>

<https://sfinorrtalje.files.wordpress.com/2016/06/facc88rsna-30-augusti-1.pdf>

Olika lärmiljöer skapar fler förutsättningar för elever att visa kunskaper och förmågor. Detta ger läraren fler pusselbitar för vem eleven verkligen är och vad hon/han kan, vilket är nödvändigt för att kunna ge relevant feedback för att driva lärandet vidare. Zahra hade varit tyst, mild och lite sorgsen. Plötsligt tog Zahra av sig skorna och klättrade upp i det enorma äppleträdet för att plocka ner äpplen- alla i gruppen tystnade. Efter denna gemensamma upplevelse kunde samtal föras om hemland och tidigare erfarenheter, och i den meningsbärande situationen var svenska språket den nyckel vi alla ville ha för att förstå varandra.

Färsna gård

Färsna gård ansluter till Norrtälje stad. Gården ägs av Norrtälje kommun och förvaltas av Norrtälje naturvårdsstiftelse. Färsna Naturcentrum bedriver sin huvudsakliga verksamhet i gårdsmiljön och kultur- och naturmiljöerna. På gården finns andra aktörer som Veterantraktorklubben Norrtälje, Färsna 4h och vårdbolaget TioHundra har en daglig verksamhet. Veterantraktorklubben Norrtälje har varit delaktiga i arbetet med odling. Gården är en öppen, tillgänglig gård för alla.

Odlingsbäddarna

I enkla odlingsbäddar har vi sått, vårdat och skördat.

Eldstaden och uteköket

En enkel och stor eldstad möjliggör många praktiska upplevelser och skapar förutsättningar för en dynamisk "språkverkstad". Här kan eleverna göra återkopplingar till hemlandet och de blir högst delaktiga i lärandet och sammanhanget. Stora bord för matlagning och rensning av grönsaker skapar förutsättningar för delaktighet och inflytande.

Åkern

I potatisåkern har vi satt potatis, kupat och tagit upp potatis.

Växthus

Ett växthus skapar ofta förutsättningar för goda samtal. Det är skyddat för vind vilket skapar trygghet och känsla av att det är ombonat, men naturen och ljuset finns med i helheten. Ett växthus förlänger utomhussäsongen. Här kan man förgro på våren och påskynda tillväxt. Det är också en fin plats för möten och gemenskap- en plats där människor kan få växa!

Naturmiljöer

Utanför skolan finns ofta fina naturmiljöer, så är det i Norrtälje så det är bara att kliva ut. I detta projekt har vi främst använt oss av naturmiljöerna kring Färsna gård. De biotoper vi nyttjat är skog och äng. Vi har även där vindsydd och eldstäder.

Kulturmiljöer

Ta vara på vad landskapet har att lära. Kring Färsna gård finns en rik kulturmiljö vilket varit en mycket gynnsam lärmiljö där det sinnliga lärandet återkommande berörs.

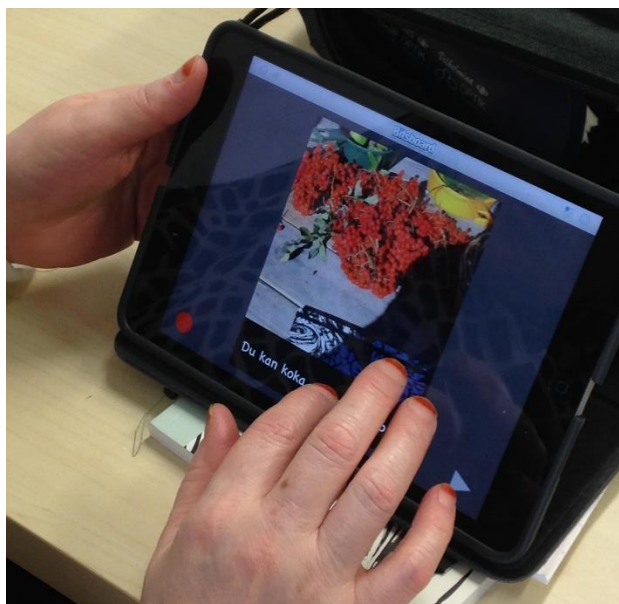
Klassrummet

Här inne sker förberedelsefasen. Vad ska vi göra? Var ska vi? Vad är målet med undervisningen? Efter genomförd praktisk aktivitet, bearbetas sedan de nya erfarenheterna, kunskaperna och upplevelserna. När alla sinnen berörs är det lättare att lära sig nytt stoff.

Digitala klassrummet

Alla elever bör ha tillgång till iPads och datorer och lära sig att nyttja vissa appar.

QR-koden kan avläsas med appen QR-reader på surfplattor och smartphones.

Utomhuspedagogikens och naturens positiva effekter för hela människan

Möjlighet att koppla ihop teori och praktik
Möjlighet att se sammanhang, helhet
Ro för själen, återhämnning, förebygga psykisk ohälsa
Förstahandsupplevelser och erfarenheter
Kondition, fysisk aktivitet och folkhälsa
Glädje, välbefinnande
Bygga självkänsla genom att välja sina egna utmaningar och vara i medvetet ledarskap
Naturkänsla och naturkunskap
Gemenskap
Social, emotionell kompetens

Yusra Moshtat skiver i inledning av rapporten *Med andra ögon- naturmöten med invandrare*, Naturvårdsverket 2008:

-Kan de svenska skogarna och sjöarna, bergen och havet vara en plattform för förståelse och gemenskap, ett rum där alla, svenskar så väl som invandrare, kan mötas på lika villkor?

Vi tror att naturen är en bra plattform och att man där kan möta naturen och varandra på sina egna villkor. Vi vet också att de gröna miljöerna och dagsljus har god inverkan på vår fysiska och psykiska hälsa. Det har vi sett tydliga effekter på under detta år och eleverna bekräftar detta. Metoden i detta projekt är hälsofrämjande, vilket vi anser är av yttersta vikt för att kunna möta hela människan i ett gynnsamt lärklimat.

Lärprocess

A.Förberedelsefasen

I klassrummet kan vi förbereda eleverna på det nya temat (t.ex om vi ska arbeta med färger eller allemansrätt kan vi i klassrummet arbeta med appen Bitsboard, arbetsblad och filmer om de ämnena). När eleverna sedan använder de nya orden och begreppen i en autentisk miljö blir de lättare befästa.

Varje undervisningstillfälle i trädgård, natur eller annan autentisk miljö inleds med gemensam samling i ring där genomgång sker av dagens undervisning med tydliga mål. För att alla elever ska känna sig delaktiga börjar vi alltid med en runda.

B.Praktiskt arbete i skiftande lärmiljöer

Genomförandet sker enskilt, parvis eller i grupp tillsammans med pedagog eller volontär. På följande sidor följer metodexempel på hur vi arbetat med utomhuspedagogiken. Förhoppningen är att det ska inspirera andra att utveckla metoder för SFI-undervisning.

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad måluppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelser: Välj lämplig fast eldstad.

Material/utrustning: Eldstad, ved, knivar, yxa, huggkubb, tändstickor, eldhandskar, säkerhetsutrustning som brandfilt eller vatten.

Genomförande: Gå igenom säkerhetsrutiner inledningsvis. Här kan elever hugga ved med yxa, spinta stickor med kniv, hämta torrt tändmaterial i skogen. Sedan börjar man bygga upp den lilla brasan med tändved. Sedan är det bara att tända med tändsticka och bygga upp en pagodelld eller pyramideld. Här finns oändliga varianter och tekniker, så det är bara att låta deltagarna visa sina förmågor. Elden förenar människor på ett oslagbart sätt!

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad måluppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelser: Här behöver man ha en odlingsplats förberedd. I detta fall finns det odlingsbäddar, växthus och åker på Färsna gård i Norrtälje, men det kan vara odlingsbäddar i anslutning till skolan eller samarbeten med trädgårdsförening, bygdegård eller sjukhusträdgård.

Material/utrustning: skottkärror, spadar, krattor, hinkar, vattenkannor, frön, jord, gödsel. Ipad, whiteboard och penna, första förband.

Genomförande: det är bara att planera och så på våren. Sedan vårdar man och sköter om under sommaren och skördar grönsaker och örter när de är klara eller det är dags för matlagning.

https://www.youtube.com/watch?v=oAjo8B_w9cY&t=33s

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad måluppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelser: handla ingredienser och plocka fram den utrustning som behövs.

Material/utrustning: mjöl, olja, salt, bakpulver eller jäst, bunke, mått, slev, kavlar, bakduk och uppläggningsfat, iPad, whiteboard och penna, första förband

Genomförande: Gör degen tillsammans. Här kan vi garantera att diskussionerna kommer bli livliga om recept, bakteknik och kultur. Bakning av bröd engagerar- tänk att ingredienserna nästan är lika, ändå bakar man bröd på olika sätt i nästan varje kultur. Olika form, olika tjocka, olika innehåll, olika användningsområde- men kärlek till det enkla brödet verkar vara något som förenar.

*Bröd
förenar
oss alla,
men kan
också vara unika
för individ,
familj och
etnicitet.*

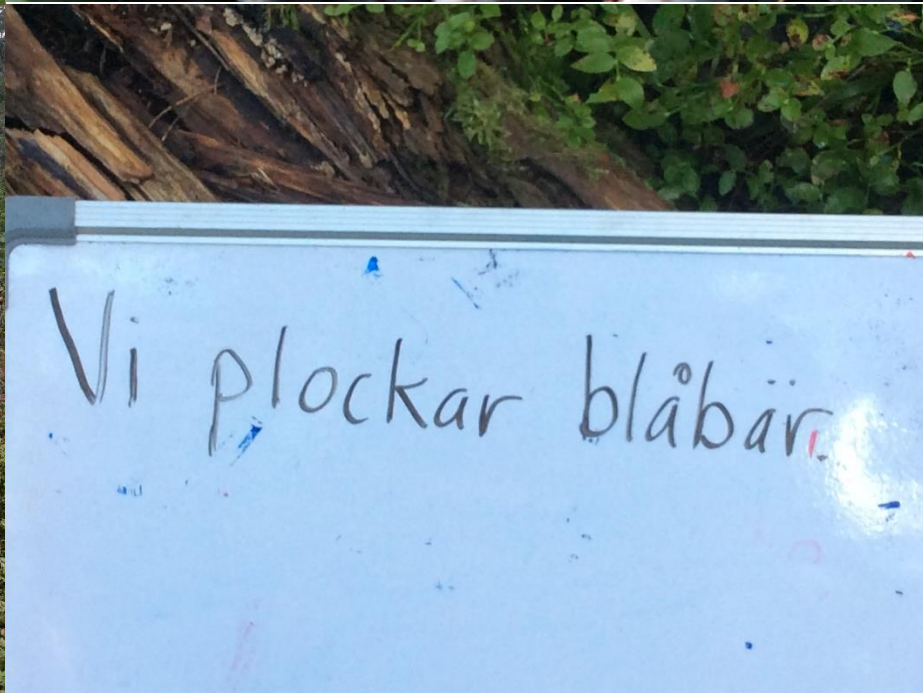

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad måluppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelser: Som ledare måste man tänka ut lämplig biotop

Material/utrustning: Korgar, bärplockare, iPad, whiteboard och penna, första förband

Genomförande: Samling i ring och genomgång av aktivitet. Det kan vara lämpligt att ta en runda och höra om alla vart i skogen, vilka erfarenheter de har och om det finns eventuella rädslor. Lugn promenad till skogen, gärna i lilla gruppen för ökad delaktighet och individanpassning. Plocka bär, titta på skogen, njut, samtala, träna glosor och fraser kopplade till miljö, aktivitet och autenticitet. Vi brukar ha med oss iPad, mobil, whiteboard och skrivbok för som verktyg för att tala, skriva. Lyssna och läsa på svenska.

Vill du veta mer om allemansrättens möjligheter och skyldigheter sök på

<http://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Allemansratten/>

Här finns texter på lätt svenska

<http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/8500/978-91-620-8530-8/>

och där kan man även hitta översättningar till många språk.

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad målluppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelser: Plocka fram den utrustning som behövs till syltkokning och plocka bären såklart☺

Material/utrustning: Bär, bricka, kastrull, eldstad eller kokplatta, socker, iPad, whiteboard och penna, första förband.

Genomförande: Sylt gör vi tillsammans. Gläds över de fina bären och rensa dem från blad på en bricka. Resonera tillsammans över processen att koka sylt. Läs receptet tillsammans. Förstår alla? Läs, rita, prata och resonera tillsammans. Använd den autentiska situationen som redskap. Sylten brukar vi koka över öppen eld eller kokplatta. Självklart kan man koka sylt inne i ett kök också.

Recept

Blåbärssylt som ska sparas till vintern

*500 g blåbär
lite vatten
500 g syltsocker*

Koka en stund.

Skumma av.

Tillsätt lite socker och koka upp.

Häll sylten i steriliserade (rengjorda i kokhett vatten) burkar och sätt på rena lock.

Skriv en fin etikett och spara sylten till vinterns pannkaksfest!

Recept

Blåbärssylt som äts samma dag

*500 g blåbär
lite vatten*

Koka en stund.

Skumma av.

Tillsätt lite socker om man ska äta sylten samma dag eller närmsta dagarna.

Skriv en fin etikett med innehåll och datum.

Njut till pannkaka, yoghurt, bröd eller vad du vill!

Mums!

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad målpuppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelser: Plocka ihop köksutrustning för syltkokning och gör eventuella inköp av ingredienser

Material/utrustning: äpplen, askorbinsyra, socker, skärbrädor, bunkar, kastruller, knivar, slev, äppelvagga, iPad, whiteboard och penna, skrivhäftet och första förband

Genomförande: Det bästa är att vara i en trädgård med äppelträd. Finns det något ljuvligare? Ett moget, vackert, saftigt och gott äpple! Tillsammans plockar vi, pratar, sorterar och diskuterar- upplever med alla sinnen. Efter det delar vi in oss i grupper. Några tar ansvar för elden och detta arbete, tekniken, omsorgen och ansvaret. Några olika grupper tvättar äpplen och delar dem i klyftor. Alla dessa aktiviteter genomsyras av språkverkstad, delaktighet och gemenskap.

<https://www.youtube.com/watch?v=jG0b2-tOBv4&feature=youtu.be>

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad måluppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord. Eleverna ska också få positiva naturupplevelser i tryggt ledarskap.

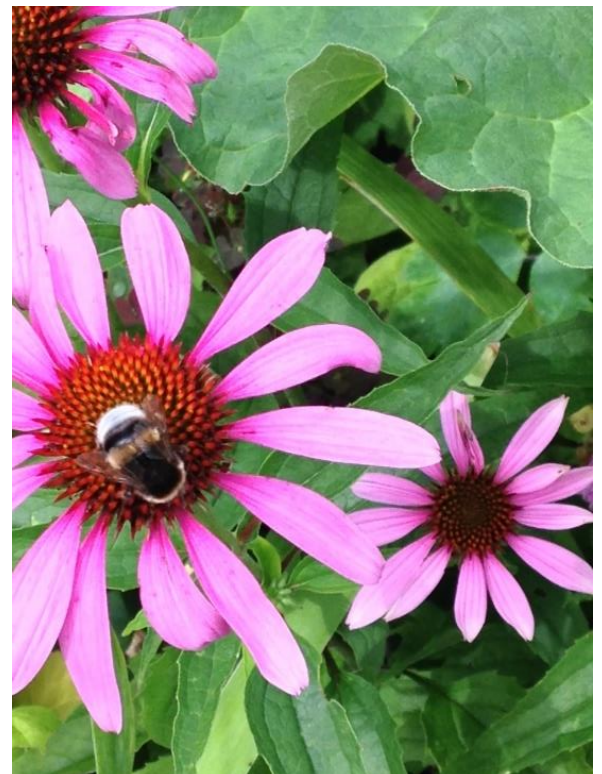
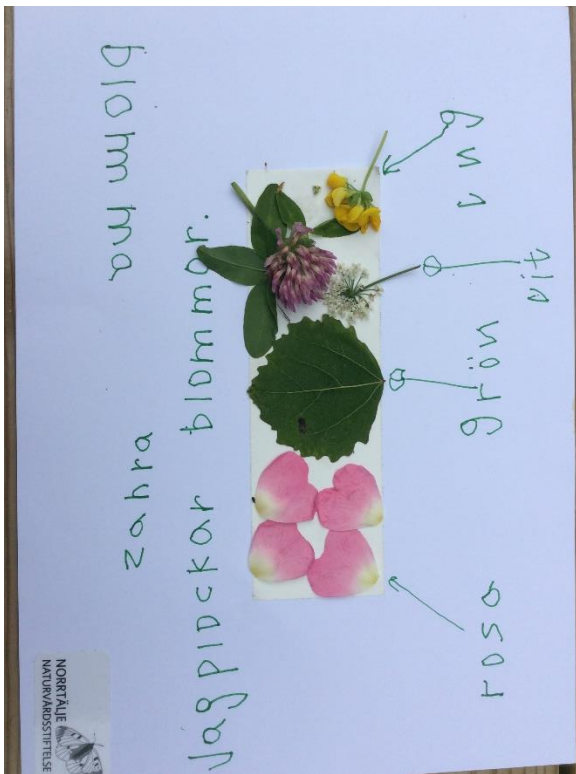
Förberedelser: Plocka ihop material och utrustning.

Material/utrustning: Naturmaterial (gräs, vass, kottar, blommor, löv mm), snöre, nål, tråd, sax, kniv, japansåg, iPad, whiteboard, skrivbok, penna, första förband.

Genomförande: Vi samlas alltid i ring. Sedan går vi tillsammans i små grupper och upptäcker och njuter av naturen. Det är viktigt att utgå från gruppens erfarenheter och vana att vistas i svensk natur. Börja mycket enkelt och anpassa turen efter eleverna. Använda alla sinnen genom att titta, lukta, tala, känna, lyssna och ibland smaka om det är lämpligt. Vi plockar vackra saker att slöjda med. Här gjorde vi en "oro". Det är en mobil som ska ge lycka och välgång. De hängde ofta i farstun i svenska stugor, men liknande slöjdalster med samma syfte finns på många platser i världen.

<https://www.youtube.com/watch?v=hJBN5hSYA0&feature=youtu.be>

<https://www.youtube.com/watch?v=2Nu7G7d22cY&feature=youtu.be>

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoden, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad måloppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelser: packa med matvaror, ved och redskap till utematlagningen

Material/utrustning: råvaror, bunkar, kastruller, Muurikapanna, stekpanna, slevar, potatisskalare, knivar, uppläggningsfat, soppsåser, första förband, brandfilt, eldhandskar, ved, tändstickor, bestick, kåsor, tallrikar, handsprit, våtservetter, hushållspapper, Ipad, whiteboard, skrivhäften och pennor.

Genomförande: Vi arbetar alltid i små grupper för att alla ska vara så delaktiga som möjligt och att individen ska komma till sin rätt. Bilderna på dessa sidor visar ett exempel där eleverna bestämt meny- härlig mat från Syrien. Grönsaker som fylls med en blandning av kokt ris, lammfärs, örter och kryddor. I botten på en stor kastrull läggs gafflar i ett rutnät och sedan staplas de fyllda grönsakerna i kastrullen. Sedan häller man på krossade tomater, vatten, salt och peppar. Kastrullen sätts på elden. Låt koka med lock till grönsakerna är mjuka. Lyft av kastrullen från elden. Nu kommer vi till en fiffig del av denna maträtt. Vätskan hälls upp i kåsor och serveras som grönsakssoppa. De fyllda grönsakerna äts separat. Syrianerna berättar att barnen ofta äter den andra maträtten. Fiffigt och bekvämt!

https://www.youtube.com/watch?v=6_nQPbQPIQ8

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad måluppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelser: handla råvaror och förbered planeringen med elever

Material/utrustning: råvaror, skärbrädor, knivar och andra redskap, uppläggningskär, Muurikapanna, kastrull, eldfilt, kniv, yxa, ved, tändstickor, iPad, whiteboard, pennor, skrivhäften...recept trodde vi svenskar behövdes, men det är inte gångbart i så många kulturer☺ Härligt!

Genomförande: Oj vad vi har lagat mat. Vi började egentligen med brödbakning och i denna aktivitet satta alla matsamtal igång. Diskussioner om råvaror, metoder, smaker, kontexter, familjerecept, odling och minnen. I de meningsbärande sammanhanget vill eleverna kommunicera sina tankar, idéer. Matlagning är en helt suverän metod att nå delaktighet och elevers inflytande. Så suveränt! Maten, odlingen, råvarorna, elden, kärleken till hemlandets matkultur får eleverna att spränga språkbarriärer och visa stort mod i att kommunicera. Att arbeta i ett enkelt utekök mitt i köksträdgården är i våra ögon en helt suverän lärmiljö och mötesplats.

<https://www.youtube.com/watch?v=kquo8a4baRw&feature=youtu.be>

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad måluppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelser: Plocka ihop material.

Material/utrustning: Vit duk, äggkartonger och den autentiska miljön.

Genomförande: Här utgår vi som vanligt från eleverna själva. Vad har alla på sig? Vilken färg är det på mina skor? Vilken färg är det på dina skor? I naturen finns läromedel. I detta exempel får eleverna, pedagogerna och volontärerna en liten äggkartong i varje grupp eller par. De får sedan uppdrag att hitta gröna, bruna, svarta eller grå saker. Här språktränar vi genom dialog och de sinnliga upplevelserna är centrala för att skapa förståelse. Denna metod kan sedan användas för att definiera adjektiv som mjuk, vass, trubbig eller blöt. Detta kan sedan utvecklas med motsatsord och synonymer. När eleverna löst sin uppgift och fyllt kartongen återvänder de till läraren. Äggkartongen ställs på den vita duken som ett hjälpmedel att förtydliga föremålen i kartongen. Här tränar eleverna på att redovisa i lilla gruppen. När alla är klara är det dags för gemensam redovisning och reflektion.

Eriberto har blåa skor.

Anna Westerlund

Bitsboard

Shaohui har svarta skor.

- Settings
- Flashcards >
- Select Favorites >
- Select Games >
- Select Users Anna Westerlund >
- Edit Board >
- Print Options >

Sohrabs skor är bruna.

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad måluppfyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Målet är även att lära känna naturen, olika naturfenomen och närmiljön. Öka känslan för naturen för att skapa intresse för hållbar utveckling. Målet är också att genom rörelse och vistelse i natur förbättra deltagarnas hälsa och öka välbefinnandet. Individanpassning och hög flexibilitet är ledord.

Förberedelse: Ledaren bör ha planerat var naturguidningen ska vara eller så bestämmer man det tillsammans. Ledaren bör vara väl förtrogen med naturen och inspirera till sinnliga upplevelser.

Utrustning/material: Litet första förband, Flora, insektsbok, iPad, whiteboard, pennor, skrivhäften och gärna fika 😊

Genomförande: Färsna Naturcentrum har många naturvandringar med barn och ungdomar som kommer från andra länder. Vår erfarenhet är att vi trodde att de skulle lära känna den svenska naturen och upptäcka nytt. De gör de, men känner också mycket stark identifikation med sitt hemland eller historia. De ser samma trädart som hemma. Någon känner igen en blomma eller en doft. Naturen är också en utmärkt lärmiljö för språkutveckling. Upptäckten att ordet ask kan vara ett träd och ett skrin blir till exempel en kunskap med djupare rötter än bara lära i klassrummet. Att lära adjektiv genom att känna på mjuk mossor, kall sten, skrovlig bark och krokig pinne blir lekfullt och sinnligt.

Bjud in till fest i trädgården! Det kan vara att klä en midsommarstång, grill eller bara fika under äppelträden. Alla kan vara med på sitt sätt!

Mål och syfte: Eleven ska lära sig svenska språket, stärka sin självkänsla och växa som människa. Autentiska miljöer, metoder, elever, pedagoger och volontärer som pratar svenska skapar gemensamma förutsättningar för ökad målbefyllelse. Elevens tidigare kunskaper och erfarenheter ska vara utgångspunkten, samt att undervisningen ska genomsyras av hög delaktighet. Uppleva traditioner kopplade till kultur och natur i avspänd miljö med syfte att bygga gemenskap och lära känna ny kultur.

Förberedelser: Bjud in till fest. Färsna Naturcentrums erfarenhet är att det kräver relationer och tillit för att deltagare från andra länder ska komma. En skriftlig lapp räcker sällan. Personligt kontaktknytande med SFI och invandrarföreningar fungerar bäst.

Utrustning/material: Mat av olika slag och Beroende på hur festen ska vara krävs olika material. Här är ett exempel vid midsommar. Då behövs en stomme till midsommarstång, björkris, sekatorer, saxar och snöre.

Genomförande: Fester kan man aldrig ha för många av. På Färsna Naturcentrum har vi till exempel ofta en festlig aktivitet dagen innan midsommar. Vi gör midsommarstången tillsammans, leker, fikar och pratar i solskenet. Utemiljön är mycket inkluderande. En eld betyder också mycket för gemenskapen och delaktigheten. Grilla är alltid uppskattat, men man kan också göra kokkaffe och ha knytka.

Sedan kan man ha julbak i bondköket och naturslöjd i trädgården. Se den härliga julbocken mannen gjorde av granris och se kafferepet i gemenskap, kärlek och värme.

<https://www.youtube.com/watch?v=2Nu7G7d22cY&feature=youtu.be>

Adventsfest på Färsna

<http://www.norrteljetidning.se/stockholm/norrtalje-kommun/tv-alla-ar-valkomna-till-farsna-pa-midsommar>

B3. Redovisning, reflektion i grupp

Eleverna berättar i liten grupp eller för klassen vad de gjort och hur de tänkt. Det är viktigt att alla elever får komma till tals vid varje reflektion och redovisning. Allas delaktighet är central i processen framåt. Vid avslutningen på Färsna gård pratar vi om vad vi kommer att göra nästa gång. Vi kan då förbereda eleverna på det nya temat. (t.ex om vi ska arbeta med färger kan vi i klassrummet arbeta med bitsboard eller arbetsblad om färger). När eleverna använder de nya orden i en autentisk miljö blir de lättare befästa.

C. Bearbetning i klassrummet och hemma

Klassläraren har under dagen på Färsna gård dokumenterat med film och bilder. Filmen redigeras till 10–12 minuter, [publiceras på skolans blogg](#) och visas för eleverna påföljande dag. Ett samtal om dagen på Färsna leder fram till en gemensam text. Texten med lämpliga bilder till läses in av läraren och publiceras på bloggen. Eleverna får också texten på papper med en QR-kod till den inlästa texten. Eleverna kan nu läsa och höra texten hur många gånger som helst.

Öppna med appen
QR-reader på
smartphone eller
surfplatta

Bilderna på de ord som skrivits på Whiteboardtavlorna blir till två olika bitsboards (en tränings-APP på iPad). En med bara ordet och en där ordet har satts i sitt sammanhang till en hel mening. Eleverna tränar nu i skolan och hemma på orden och meningarna efter individuellt behov. Några lyssnar och spelar in sig själva när de säger orden, några tränar att skriva ord och meningar medan andra spelar memory tillsammans i grupper. Bilderna sätt också upp på väggen för att användas och repeteras tillsammans. I lite mindre storlek plastas ord och bild in för att eleverna ska få träna att sätta samman ord/mening med rätt bild.

(För att se exempel hur vi arbetar på Bitsboard, sök i katalogen på Färsna)

Lärprocesser i klassrummet

Tala

Efter varje besök på Färsna gård samtalar vi i klassrummet om vad vi har gjort. Vi tittar på bilder och filmen och repeterar de ord som vi antecknade på whiteboarden. I appen Bitsboard tränar vi de nya orden, lyssnar och säger efter. Den egna rösten spelas in och kan jämföras med uttalet i Bitsboard.

Eleverna i C-D-grupperna förberedde och redovisade muntligt för övriga elever till en PowerPoint.

Skriva

Varje dag skriver vi dagboksanteckningar om väder, vad vi ska göra och vad vi gjort. Efter ett Färnsbesök skriver vi en gemensam text om utflykten. I den texten försöker vi få med viktiga nya ord som vi lärt oss. Läraren har också gjort arbetsblad av de bilder som togs på Färsna gård. Eleverna skriver ord eller meningar alltefter egen förmåga.

Läsa

Den egna texten läser läraren in och publicerar så eleverna kan läsa och lyssna på texten många gånger. På arbetsbladet med den tryckta texten finns en QR-kod med länken till den inlästa texten inbakad. I appen Bitsboard finns övningar där man med bildstöd tränar på att läsa de nya orden. Bilderna är tagna under dagen på Färsna gård så eleverna kommer ihåg och känner igen orden.

Lyssna

Både filmer och inlästa texter finns publicerade på skolan egen blogg så eleverna kan titta, lyssna och läsa flera gånger, både i skolan och hemma. Länkar för att hitta finns både som QR-kod på arbetsbladen och genvägar på hemskärmen på elevernas iPad.

D. Redovisningsfasen

Nedan följer ett exempel på elevers presentation för andra elever på SFI. I redovisningen bjöd de på bröd och kakor från olika länder, de visade upp autentiska redskap från trädgårdsarbetet och alla elever som var på redovisningen fick arbeta med ett framtaget läromedel kopplat till lärandet ute. Första länken är PDF PP och det andra är en film.

<https://sfinorrtalje.files.wordpress.com/2017/01/fc3a4rsna-redovisning-lc3a4nkar.pdf>

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLw8y1cgD258YqjHk8CikW2CbHUqVSFCr3&app=desktop>

Tillämpning av nya kunskaper och förmågor.

Erfarenheter och utvärdering från elever, SFI-lärare, naturskolepedagoger och volontärer

Det eleverna framförallt framhållit är glädje och lust att lära i ett gemensamt sammanhang. De har värdesatt att de fått möjlighet att tala så mycket svenska med pedagoger, volontärer och andra människor som man möter i autentiska miljöer. Det har varit en framgångsfaktor. De autentiska miljöerna spänger murar och låter oss bara "prata på". De meningsbärande situationerna, reella kunskaper, egna erfarenheter från hemlandet, gör att eleverna känner stor delaktighet och ökad självkänsla. Att inte kunna tala ett språk kan få en människa att "krympa", känslan av att inte vara sig själv, att inte kunna det som värdesätts i samhället, att inte duga, att fokusera på ohälsa och sjukdom, otrygghet. I det praktiska arbetet med odling, matlagning, naturutflykter, måltider märker vi att vi är mer lika varandra än vi tror- olikheterna väcker bara nyfikenhet, engagemang, kreativitet och inspiration. Att arbeta fysiskt med sina händer i jorden sida vid sida, är på något sätt oslagbart. Det skapar ett tillåtande klimat där arbetsgemenskapen gör att vi har gemensamma mål i arbetet, men också ett meningsfullt sammanhang att kommunicera ömsesidigt. Nedan kommer några citat från eleverna under hösten:

- Detta projekt är en framgångsfaktor för oss flyktingar. Vi har arbetet med att lära oss språket, men det har också haft så psykiskt god inverkan på oss. Vi har också fått vara i naturen och vi har skrattat.
- Det bästa har varit att vi får prata så mycket i skolan med svenskar.
- Glädjen och gemenskapen!
- Att vi fått träffa så många svenskar!
- Jag har fått visa min matlagning och vad jag kan!
- Jag har fått vara mig själv för en stund.
- Personalen på Färsna Naturcentrum har rätt jobb och är på rätt plats.

Eleverna har framhållit positiva effekter av att vistas i gröna miljöer och det tillåtande, varma klimat som utomhuspedagogiken, det medvetna ledarskapet och elever tillsammans skapat är en god lärmiljö för hela människan. En del har upplevt att de släppt sina sorger för en stund och fokuserat på praktiskt arbete och språkträning i praktiken och att detta stärkt deras psykiska hälsa. Den psykiska ohälsan i denna prioriterade målgrupp är hög och genom utomhuspedagogik, positiva naturupplevelser arbetar vi samtidigt förebyggande mot detta anser vi.

SFI-lärare Kicki Hammarlund anser att hon fått möjlighet att se eleverna i andra miljöer och då fått en utökad förståelse för deras kunskaper och svårigheter. Ett moment som tränas i klassrummet blir inte befäst förrän det används i en autentisk situation. Arbete i mindre grupper har ökat möjligheten till samtal med enskilda elever. Volontärer och pedagoger har fått ökad förståelse för elevernas livssituation. Gruppen har också lärt känna varandra bättre och en ökad trygghet har skapats. Trygghet är en viktig ingrediens för lärande i alla former. Eleverna har visat andra sidor än i klassrummet, några pratar mer, några har visat oanade förmågor och andra har klivit fram och tagit mer initiativ än de gjort tidigare. Projektmetoden har skapat bekväma situationen som möjliggör att eleverna vågar ta plats spontant. Det är en fantastisk förutsättning för lärande och växtkraft.

I Norrtälje arbetar vi nu vidare för att detta ska kunna bli en långsiktig metod och en väg till hög måluppfyllelse för de elever som mår bra av detta. Samarbetet mellan Hermods AB (SFI) och Färsna Naturcentrum har varit mycket givande och inspirerande för alla inblandade. Vi har haft och fortsätter spännande didaktiska diskussioner om hur undervisningen kan utvecklas och hur vi kan komplettera varandra ute och inne. Vi hoppas genom detta projekt vara till inspiration för andra i Sverige och delar gärna med oss av våra erfarenheter, tankar och upplevelser.

Norrtälje 170120

Anna Westerlund, naturskolepedagog, Färsna Naturcentrum, anna@naturvardsstiftelse.se

Susanne Jansson, naturskolepedagog, Färsna Naturcentrum, susanne@naturvardsstiftelse.se

Lotta Andersson, naturskolepedagog,, Färsna Naturcentrum, lotta@naturvardsstiftelse.se

Kicki Hammarlund, SFI-lärare och IT-pedagog, Hermods AB, kicki.hammarlund@hermods.se

Annika Samuelsson, rektor SFI i Norrtälje, Hermods AB, annika.samuelsson@hermods.se

Litteratur och länkar vi haft nytta av

Eklund Ivana, *Webbaserad alfabetisering*, Natur & Kultur, 2016

Gärdenfors, Peter, *Lusten att förstå. Om lärande på människans villkor*, Natur & Kultur, 2010

Läroplan för vuxenutbildning, Skolverket 2012

Franker, Qarin 2004. *Att utveckla litteracitet i vuxen ålder- alfabetisering i en flerspråkig kontext*.

Merker-Siesjö Christina, *Yalla Trappan- så gjorde vi. Modell för arbetsintegrerande sociala företag utifrån Yalla Trappans erfarenheter*, 2014

Moshtat Yusra, *Med andra ögon- naturmöten med invandrare*, Naturvårdsverket 2008

Livsstyckets lärare och elever, *Vi dricker te och lär oss e- livsstyckets kvinnor gör en läsebok*, LL-förlaget, 2012

Liedman, Sven-Eric, *Nycklar till ett framgångsrikt liv? Om EU:s nyckelkompetenser*, Skolverket, 2008.

Vestlin Lena, *Se språket i ämnet*, Lärarförlaget 2014

<https://SFInorrtalje.wordpress.com/>

www.skolverket.se

[www.naturvårdsverket.se](http://www.naturvardsverket.se)

www.farnsanaturcentrum.se

[www.naturvårdsstiftelse.se](http://www.naturvardsstiftelse.se)

2016 fick Hermods AB statsbidrag av Skolverket för att tillsammans med Norrtälje Naturvårdsstiftelse driva projekt *"Utomhuspedagogik som en metod för SFI-undervisning"*. Projektet har genomförts i Norrtälje. Kriterierna var flexibilitet och individanpassat lärande för högre kvalitet.

Låt Dig inspireras av vår metodutveckling och våra erfarenheter ur ett lärar- och elevperspektiv, samt hur skola och organisationer kan samverka för högre måluppfyllelse. Nu arbetar vi vidare för att hitta långsiktiga strategier- lärande ute och inne i växelverkan är för bra för att inte fortsätta! Vi måste utveckla metoder så att fler lär sig svenska snabbare- och att alla kan, men det finns olika vägar att nå målet!

Skolverket

